

ABSTRAKT

Nástup služeb a nástrojů tzv. Webu 2.0 silně ovlivnil informační chování profesních komunit. Aplikace vyvíjené původně pro širokou „internetovou veřejnost“ brzy našly uplatnění také mezi skupinami odborníků a specialistů v mnoha oborech. Toto sdělení pojednává o využití fenoménu „social networking“ pro sdílení a vyhledávání informací z oblasti medicíny a souvisejících vědních disciplín. Je uveden přehled dostupných systémů pro podporu komunikace a sdílení informací mezi lékaři, vědci působícími v biomedicínských oborech nebo mezi studenty medicíny. Vybrané systémy jsou nahlíženy z hlediska dosažitelnosti a spolehlivosti odborných informací pro medicínskou problematiku.

Klíčová slova: Web 2.0, Komunita 2.0, sociální síť, informační zdroje, medicína, virtuální komunity, on-line komunity, internet, nová média

Úvod

Sdružování odborníků do profesních virtuálních komunit není nový fenomén, v posledních letech však pozorujeme na tomto poli neobvyklý ruch. V souvislosti s rozmachem nástrojů a služeb zastřešených pod pojmem Web 2.0 dochází k výrazné akceleraci rozvoje on-line společenství napříč všemi obory, medicínu nevyjímaje.

Komunita 2.0 znamená propojení virtuálních komunit s technologiemi a službami Web 2.0, jako jsou blogy, služby pro ukládání a sdílení specifického obsahu (foto, video, sociální záložky ad.), software pro budování sociálních sítí, sociální vyhledávače a wikis.

On-line sociální síť začaly vznikat již v 90. letech 20. století (Classmates 1995, SixDegrees 1997 - 2001, Epinions 1999), s rozvojem služeb Web 2.0 však nastal jejich masivní rozmach (Friendster 2002, MySpace 2003, Facebook 2004). V současné době existuje více než 200 na webu založených sociálních sítí, přičemž toto číslo nezahrnuje specializované („vertikální“) sociální síť.

Sociální síť zaměřené na komunitu lékařů a dalších profesionálů ve zdravotnictví a souvisejících biomedicínských oborech se začaly rozvíjet v návaznosti na úspěch všeobecně zaměřených sítí, jako jsou Friendster či MySpace. Mezi první patří například Sermo a SocialMD (2006), ClinicalVillage, Tiromed, Healtheva (2007) ad.

Vedle on-line sociálních sítí má Komunita 2.0 k dispozici i ostatní služby z kategorie Web 2.0, stejně jako tradiční on-line komunikační média (např. diskuzní fóra) nebo další webové technologie (např. MUVE, jako je virtuální 3D svět Second Life). V tomto přehledu je věnována pozornost těm z uvedených skupin aplikací, které mají přímý konziliární potenciál (umožňují vkládání dotazů a diskuzi).

Charakteristiky Komunity 2.0

Přednosti

- otevřenost pro členy dané komunity
- uživatelská přívětivost (intuitivní ovládání a minimum kroků nutných k publikování příspěvku či komentáře)
- rychlá výměna informací, možnost komunikace v reálném čase
- uživatelé vytvářejí obsah ("user-generated content")
- praktické zaměření obsahu
- nejčerstvější poznatky z praxe, identifikace trendů, časné zachycení nežádoucích účinků léků, počínajících ohnisek epidemií ap.
- informace, které jinde nejsou k dispozici (osobní zkušenosti a názory, nepublikované poznatky ad.)
- zpětná vazba, možnost diskuze

Nevýhody - Rizika

- otázka důvěryhodnosti autorů
- otázka validity informací

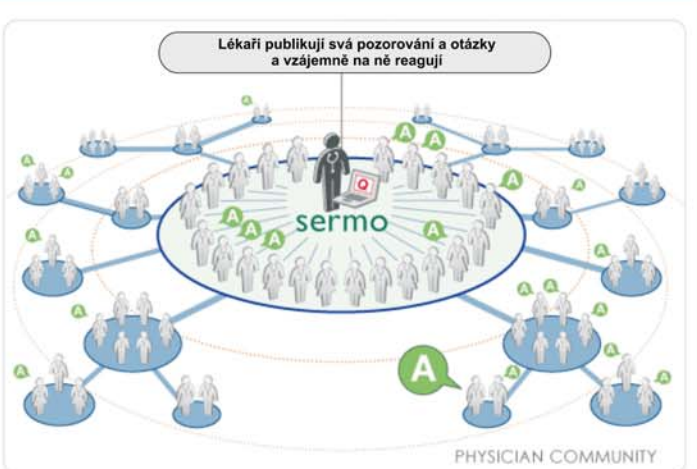
Možnosti zvýšení spolehlivosti informací v medicínských komunitách

- nutnost registrace (volná, placená, na pozvání)
- kvalifikační požadavky při registraci (medicínské vzdělání, licence pro vykonávání praxe ap.)
- podmínka řádného vyplnění osobního profilu (nepoužívání pseudonymů) a možnost vložit fotografie
- ověření identity a kontrola kompetence při registraci (reference, databáze lékařů ap.)
- možnost vkládat komentáře pod příspěvky
- možnost hlasovat pro/proti příspěvku
- specifické prvky, např. institut mentora v sociální síti Tiromed
- (administrátorovo právo veta; nástroj používaný pouze výjimečně)

Služby a nástroje pro podporu Komunity 2.0, příklady z medicínského prostředí

Blogy, jejich katalogy a síť: Clinical Cases and Images (<http://clinicalcases.org> a <http://casesblog.blogspot.com>), Allergy Cases (<http://allergicases.org>), Allergy Notes (<http://allergyntotes.blogspot.com>), Trusted.MD (<http://trusted.md/bloggers>) Blog Catalog (www.blogcatalog.com), Blogion (www.blogion.com), TheGoodBlogs (www.thegoodblogs.com). **Služby pro sdílení speciálního obsahu** (foto, video apod.): MDPIXX (<http://mdpixx.com>), The Doctor's Channel (www.thedoctorschannel.com). **Na webu založené sociální síť:** ClinicalVillage (<http://clinicalvillage.com>), DoctorNetworking (<http://doctornetworking.com>), DoctorsHangout (<http://doctorshangout.com>), Healtheva (www.healtheva.com), iMedExchange (<http://imedexchange.com>), International Medical Exchange (www.imedx.org), MedicSpeak (www.medicsspeak.com), NewDocs (www.newdocs.com), Ozmosis (www.ozmosis.com), RelaxDoc (www.relaxdoc.com), Sermo (<http://sermo.com>), SocialMD (<http://socialmd.com>), Tiromed (www.tiromed.com). **Diskuzní fóra:** Doctor.vg (www.doctor.vg). **Projekty v rámci Second Life** (<http://secondlife.com>): U.S. Centers for Disease Control and Prevention (<http://slurl.com/secondlife/Juwangsan/216/217/61>), Ann Myers Medical Center (<http://slurl.com/secondlife/Hospital/143/160/25>), Second Life Medical Library 2.0 (<http://slurl.com/secondlife/Healthinfo%20Island/169/226/27>).

Na webu založená sociální síť lékařů **Sermo** vznikla v roce 2006 ve spolupráci s Americkou asociací lékařů. V současné době má asi 65 000 členů, jejichž kvalifikační předpoklady (lékařská praxe v USA) jsou kontrolovány při registraci do systému. Cílem této sítě je zpřístupnit kolektivní moudrost („wisdom of crowds“) lékařů a identifikovat tak trendy v medicíně dříve, než vejdou do všeobecného povědomí, zachytit nové pohledy na léky, přístrojovou techniku a léčebné postupy, provádět na vyžádání mezi lékaři průzkumy na nejrůznější medicínské témata, získávat časné signály a informace o vzplanutí nemoci, o nežádoucích účincích léků a o dalších tématech, která mohou ovlivnit veřejné zdraví. Sermo umožňuje rychlou výměnu praktických zkušeností a osobních pozorování, sdílení problémových témat, pokládání dotazů a diskuzi v reálném čase.

Kromě tzv. sociálního softwaru a dalších nástrojů a služeb Web 2.0 mají současné virtuální komunity k dispozici také technologie MUVE (Multi-User Virtual Environments), které rovněž významně obohacují možnosti komunikace a z hlediska konziliárního potenciálu mají zajímavou perspektivu. Mezi nejznámější aplikace v této oblasti patří **Second Life (SL)**.

SL umožňuje informační, edukační a tréninkové projekty (simulace neznámých situací a postupů), má však také nadějně perspektivní z hlediska „reálné“ komunikace s odborníky a kolegy v nejrůznějších částech světa, které disponují připojením k internetu. V prostředí SL je možné připravit konzultaci, svolat diskuzní skupinu nebo konferenci, na kterou se mohou „doslovit“ odborníci bez geografických bariér a vysokých cestovních nákladů.

V roce 2006 otevřela svoji kancelář v Second Life americká zdravotnická instituce **Centers for Disease Control and Prevention**, jejíž virtuální představitelkou (avatar) je Hygeia Philo.

Závěr

Na medicínu zaměřené sociální síť jsou relativně novou, dynamicky se rozvíjející doménou. Lékařské a zdravotnické on-line komunity postupně získávají pozornost odborné veřejnosti a stávají se nedílnou součástí Komunity 2.0.

Otázka důvěryhodnosti a spolehlivosti informací vyplývající z podstaty publikování a komunikace na internetu je v případě medicínských on-line komunit velmi aktuální. Je potěšující, že některé z výše uvedených sociálních sítí čelí tomuto problému aktivní kontrolou identity a kompetence potenciálních členů při registraci do systému (př. Sermo). Zároveň existují obecné, v prostředí Web 2.0 typické „samočisticí mechanismy“, jako je možnost vkládat komentáře pod příspěvky a hlasovat o nich. Naopak moderování diskuzí administrátorem systému primárně nebývá využíváno s cílem neovlivňovat spontánní „názor“ komunity.

S ohledem na množství webových aplikací podporujících sdílení informací v nejrůznějších formátech (text, video, fotografie, obrázky, zvuk) a díky možnosti komunikovat v reálném čase začínají být medicínské on-line sociální síť zajímavým informačním zdrojem a současně konzultačním virtuálním prostorem.